

IZ MEDGENERACIJSKIH PROGRAMOV

SKRIB ZA STAREJŠE V NEMČIJI

V oktobru smo se štiri predstavnice Medgeneracijskega društva za kakovostno starost Ribnica udeležile strokovne ekskurzije v severno Nemčijo, kjer so nam predstavili dve zanimivi obliki skrbi za starejše. Ker se mi zdi zadeva zanimiva tudi za naše okolje, bi vam to rada predstavila.

V Hildesheimu smo si ogledali neke vrste dom za starejše, ki ga je pred 40-imi leti projektiral mlad arhitekt, ki si je zadal nalogo, da bo gradil tak dom, kjer bi tudi sam želel na starost bivati. Dom je v središču mesta ob zelo prometni ulici. Projekt je zastavljen tako, da je enonadstropna stavba grajena okrog čudovitega vrta. V kleti so garaže in drugi pomožni prostori. V prvem nadstropju si starejši lahko najamejo oskrbovano stanovanje v velikosti od 40 do 110 m² in najemnina za tako stanovanje je od 4,5 do 8 EUR na m². V nadstropje vodi dvigalo. Okrog in okrog stavbe je hodnik, ki blaži hrup ulice, istočasno pa omogoča gibanje dementnim osebam. Stanovanja so prilagojena invalidom; npr. ravna tla v kopalnici (brez tuš kadi), umivalniki, ki omogočajo lažji dostop za tiste, ki so na vozičkih, in na več mestih so vrvice za priklic pomoči. V tem stanovanju je telefon, ki ima rdeči gumb, s katerim stanovalec pokliče ustrezno pomoč, npr. čiščenje, nego, hrano in drugo, ter zeleni gum, na katerega se mora sam oglasiti do neke dogovorjene ure v dnevu; če se do takrat ne oglasi, pride nekdo preveriti, ali je kaj narobe. Iz vseh

prostorov je izhod na balkon s pogledom na vrt.

Ko stanovalec potrebuje še več pomoči, se lahko odloči, da se premakne v pritličje, kjer delujejo štiri gospodinjstva. V vsakem gospodinjstvu je od 8 do največ 13 stanovalcev. Najpomembnejša zaposlena oseba je po poklicu gospodinja, ki je s stanovalci ves čas. Arhitekt je raziskoval, kje se starejši največ zadržujejo, dokler še živijo sami. Ugotovil je, da je to štedilnik oz. da se velik del življenja giblje okrog priprave hrane. Na podlagi teh ugotovitev je načrtoval tudi ta štiri gospodinjstva. Tako je osrednji prostor v tem gospodinjstvu kuhinja, ki je s štedilnikom obrnjena proti dnevnemu prostoru. Stanovalci si lahko sami izberejo, kaj bodo kuhali. Pri pripravi hrane lahko po svojih močeh gospodinja pomagajo, vonjajo hrano, opazujejo, kaj se za štedilnikom dogaja. Na voziček dajo tudi tiste stanovalce, ki bi sicer samo še ležali v svojih posteljah. Tako tudi ti, namesto, da gledajo v strop, opazujejo življenje okrog sebe. Dnevni prostor je projektiran precej razgibano in lahko se stanovalec umakne kam k oknu in opazuje vrvež na ulici, lahko gleda TV, se s kom igra kako igro, bere časopis, klepeta ali le opazuje. Iz dnevnega prostora je izhod na pokrito teraso, od tam pa na vrt, ki ima v sredini paviljon. Iz dnevnega prostora je izhod tudi na hodnik, ki se razteza okrog in okrog stavbe. Iz tega hodnika pa se pride v sobe stanovalcev, ki so praviloma enoposteljne. V njih imajo stanovalci lahko nekaj svojega pohištva in

tudi domače živali. Tudi iz teh sob je izhod najprej na pokrito teraso in nato na vrt.

Poleg hrane je bila estetika drugo vodilo arhitekta, da bi ustvaril pogoje za prijetno bivanje v domu. Menil je, da lepe stvari dvigajo duha in tako človeka odvrčajo od misli na bolezen, starost. Tako je hiša zelo prijetno opremljena in lepo dekorirana. Za dekoracijo v hiši skrbijo prostovoljci. Na prostovoljstvu sloni kar veliko stvari v tem domu. Prostovoljci tudi vsak dan kuhajo kavo med 14. in 17. uro popoldan in sicer za stanovalce, njihove svojce in tudi druge meščane, ki so v domu dobrodošli. Skrbijo tudi za vrt, za izdajanje njihove revije, stanovalce vozijo na sprehode v mesto, jim kaj berejo in še kaj. Če opravijo prostovoljnih ur več, so tudi nagrajeni.

Ogledali pa smo si tudi *bielefeldski model*, ki ga izvajajo v mestu Bielefeld. Do tega modela je prišlo, ko je neko večje združenje, ki ima v lasti 120.000 stanovanjskih enot, začelo opazovati, da se iz neke moderne stolpnice izseljujejo starejši ljudje. Zadevo so raziskali in ugotovili, da so bili starejši v tej stolpnici zelo osamljeni. Na podlagi teh ugotovitev so v sodelovanju z mestno oblastjo izdelali projekt, ki poskuša biti prijazen do starejših meščanov. Ko stanovanjsko združenje gradi nova stanovanja, jim mesto sofinancira približno tretjino stroškov gradnje, če zgradijo tretjino oskrbovanih stanovanj in jim daje priporočila pri najemu kreditov pri bankah. Pogoj je, da so oskrbovana stanovanja grajena po primernih standardih za invalide oz. starejše ljudi in da najemnina v teh stanovanjih ne preseže 4,45 EUR na m².

V novem naselju zgradijo »kafetarnico« – to je prostor v velikosti dveh povprečnih stanovanj, v katerem imajo stanovalci

naselja možnost za druženje, hranjenje in za druge oblike pomoči. V »kafetarnici« je kuhinja s štedilnikom obrnjenim v dnevni prostor. Tudi tu gospodinja skupaj s stanovalci kuha in povprečno dnevno pripravi od 25 do 30 kosil. Je pa ta prostor tudi center, kamor nekdo od doma pokliče pomoč, si naroči hrano itd. Tu je neke vrste servisna točka, ki je stanovalcem na razpolago 24 ur. Vsako storitev, ki jo stanovalec naroči, tudi posebej plača. Obstaja tudi več izvajalcev pomoči in stanovalec sam izbira, koga bo poklical. Plačilo storitev je urejeno podobno, kakor pri nas: najprej krije stroške stanovalec sam s svojimi dohodki; če ti ne zadoščajo, so mu dolžni pomagati svojci; če še ti tega ne zmorejo, ali je oseba samska, pa doplača razliko mesto oz. država. Taka oblika skrbi za starejše je bistveno cenejša kakor domska, pa še veliko prijaznejša je.

V svojem stanovanju lahko stanovalec ostane do konca življenja. Pomoč je organizirana tako, da se mu ni potrebno seliti v dom za starejše. Tudi v starejših naseljih so v pritličju izpraznili dve stanovanji in v njih uredili »kafetarnico«. Pri bielefeldskem modelu igrajo veliko vlogo prostovoljci. Ker smo si tako »kafetarnico« imeli možnost ogledati, smo se pogovarjali tudi s prostovoljci, ki so npr. prišli pripraviti mize za zajtrk za naslednji dan. Pogovarjali pa smo se tudi z gospodinjo, ki je tudi v tem modelu pomembna oseba, in s socialno delavko, ki vodi različne programe, tako za starejše kakor za druge, npr. za mlade iz ulice. Tako je »kafetarnica« res medgeneracijsko središče, ki združuje starejše in mlajše. Tako središče deluje v krogu enega kilometra, kar pomeni, da je pomoč možna v nekaj minutah. V Bielefeldu, ki je po velikosti podobno Ljubljani, imajo

22 takih centrov, v njih pa sodeluje 600 prostovoljcev.

Verjetno se ob tem sprašujete, kako daleč do podobnega smo še v Sloveniji? Mnenja sem, da bi se obe obliki skrbi za starejše dalo z malo dobre volje in malenkostnimi zakonskimi popravki vnesti tudi v naš prostor. Nekatere občine so že zainteresirane za gradnjo domov 3. in 4. generacije. Predvsem je pomembno, da poskušamo v svojih glavah razmišljati, kaj bi sami potrebovali in želeli, ko bomo obnemogli. Mogoče bo tako hitreje prišlo do prijaznejših ustanov. Toda, tudi v obstoječih domovih za starejše ljudi bi se dalo z malo reorganizacije marsikaj postoriti prav v stilu zgoraj omenjenih oblik. Občutek imam, da se pri nas veliko bolj komplicira kot po Evropi. Pri nas bi našli vse mogoče sanitarne ovire, pa tržne in še kaj. Nemci so poudarili, da imajo stroge kontrole, vendar za nekatere stvari so se dogovorili z željo, da bo njihovim državljanom lepše. Glede na dejstvo, da populacija starejših ljudi narasča in da jim zaradi prezaposlenosti mlajši ne morejo več nuditi ustrezne pomoči, je skrajni čas, da vsi skupaj razmišljamo, kaj storiti, da nas ne bo strah starosti in da ne iščemo le ovir, češ da to pri nas ni mogoče, ampak le-te odстранjujemo.

mag. Majda Vrh

PROSTOVOLJSTVO IN MEDGENERACIJSKO POVEZOVANJE NA BIOTEHNIŠKEM IZOBRAŽEVALNEM CENTRU LJUBLJANA

Biotehniški izobraževalni center Ljubljana (BIC Ljubljana) je vzgojno izobraževalni zavod, ki združuje štiri organizacijske enote, dve srednji šoli, višjo strokovno šolo

in medpodjetniški izobraževalni center. Izvajamo 9 srednješolskih in dva višješolska izobraževalna programa. V celotnem zavodu je več kot 200 zaposlenih za množico dijakov, študentov in udeležencev izobraževanja odraslih.

Na Živilski šoli sem se zaposlila kot šolska svetovalna delavka pred 20 leti, pred tem pa sem bila zelo aktivna na področju socialnega varstva. Veliko izkušenj s prostovoljstvom in medgeneracijskim povezovanjem sem dobila v sodelovanju z Inštitutom Antona Trstenjaka, kjer sem opravila tečaje prostovoljsko družabništvo ter usposabljanje za prostovoljsko voditeljico medgeneracijskih skupin za kakovostno starost. Tako sem veselje in ljubezen do dela na področju medgeneracijskega sodelovanja prenesla tudi na šolo, kjer smo razvijali prostovoljstvo v različnih oblikah.

Spominjam se, da sem pred skoraj desetletjem razmišljala o tem, kako bi našim prostovoljcem v šoli sporočili, da so njihova dejanja pomembna za vse nas: za posameznika, za širšo skupnost, za celoten družbeni sistem; povezovanje je nadvse aktualna tema za dobrobit današnje družbe. Skupaj z nekaj somišljeniki smo se v letih 2012-2014 lotili vzpostavitve organiziranega prostovoljstva, evidentiranja prostovoljcev, mentorjev, aktivnosti. Trud, vztrajnost in sodelovanje so pokazali rezultate. Prostovoljske aktivnosti smo začeli povezovati v vseh enotah zavoda, širili prostovoljstvo in ga skrbno negovali pod našo skupno streho BIC Ljubljana. V ta namen smo vzpostavili skupino za razvoj prostovoljstva, ki tudi danes skrbi za delovanje in razvoj prostovoljstva. Povezovanje med šolami in enotami znotraj našega centra, sodelovanje dijakov, mentorjev, delo skupine za razvoj